

UPRAVITELJSKA SLUŽBA

Charles E. Bradford

SAŽETAK

Upraviteljska služba

Biblijska zamisao o upraviteljskoj službi daleko je šira od uske dogmatske izjave. To je dinamično načelo po kojemu se upravlja Božje kraljevstvo. Ljudska bića podložna su Božjem sudu i zato se u vezi s kršćanskom upraviteljskom službom postavlja značajno pitanje: Tko je odgovoran za brigu o djelima Božjeg stvaranja i o darovima koje je dao ljudima kao svojim stvorenjima? Ti darovi su materijalne, duhovne i intelektualne naravi. Oni dolaze iz Božje ruke: život, zdravlje, imetak, pa čak i sam planet Zemlja. "Svaki dobar dar, svaki savršen poklon dolazi odozgo, od Stvoritelja zvijezda, u koga nema ni promjene ni zasjenjivanja zbog mijene." (Jak 1,17)

Upraviteljska služba bitan je element vjere. Vrijeme, sposobnosti, imetak i hram (ljudsko tijelo), sve je to povjereno ljudskim bićima da bi se okušala njihova vjernost Stvoritelju. Cjelokupna ideja o upraviteljskoj službi rasvijetljena je eshatološkom izjavom u Otkrivenju 14,7: "Bojte se Boga i zahvalite mu, jer je došao čas njegova Suda! Poklonite se Stvoritelju neba i zemlje, mora i izvora voda!" Ovaj tekst daje pokretačku snagu doktrini o upraviteljskoj odgovornosti, naglašava njezinu hitnost i primjerenost vremenu u kojemu živimo. Biblijski koncept o upraviteljskoj odgovornosti čovjeka prožima sve kršćanske doktrine i sva naučavanja. On obuhvaća i povezuje mnoge velike crkvene doktrine i pretvara se u veliko sveopće načelo za razumijevanje Biblije. Doktrina o stvaranju, doktrina o ljudskom rodu, otkupljenju i obnovi, doktrina o suboti kao danu odmora, pa i sama doktrina o Crkvi nerazdruživo su povezane s idejom o upraviteljskoj odgovornosti čovjeka. Upraviteljska služba postaje i ishodište zadaće, temelj naviještanja Evanđelja svijetu.

Upravitelj je menadžer, njegova služba je upravljanje – upravljanje dobrima i darovima u nečije ime. Upraviteljska služba je skrbništvo, a skrbnik je osoba kojoj je povjereno nečije vlasništvo. Skrbnik se obvezuje upravljati dobrima ili se služi vlašću u korist vlasnika. Skrbnik ima zakonsko pravo na imetak, ali se njime služi u korist drugoga i u vezi s njim prihvaća posebne dužnosti i obveze. Upravitelj ili skrbnik ima posebne dužnosti i obveze prema vlasniku ili korisniku.

U biblijskom smislu pod pojmom upraviteljske službe podrazumijevamo zahvalno i odgovorno korištenje Božjih darova. Kršćanski upravitelji dobili su punomoć od Svetoga Duha i

obvezali se da će prigodom uporabe božanskih darova donositi svjesne, odgovorne odluke. Za odanog kršćanina načelo upraviteljske odgovornosti znači više od intelektualnog pristanka uz neku doktrinarnu formulaciju; za njega je ona nešto što se doživljava, objavljuje drugima, što prožima cjelokupno životno iskustvo. Načelo upraviteljske odgovornosti odnosi se na cjelokupni život; on postaje ostvarenje ovog velikog načela koje je urezano na "pločama tjelesnim – u srcima" (2 Kor 3,3).

Ključne riječi: *Upraviteljska-služba; Božje-vlasništvo; desetina; oikonomia*

SADRŽAJ

I. Biblijski pogled na upraviteljsku službu

A. Pojmovi i riječi

1. "Upravitelj moga dvora"
2. *Oikonomos* i *Oikonomia*

B. Stvaranje kao temelj upraviteljske službe

1. Božje milostivo djelo
2. Božje vlasništvo
3. Adam i Eva, Božji predstavnici

C. Podsjetnici na Božje vlasništvo

1. Stablo spoznaje dobra i zla
2. Subota – dan odmora
3. Desetine i prinosi

D. Primjeri upraviteljske službe

1. U Starome zavjetu
2. U Novome zavjetu

E. Biblijska upraviteljska služba: primjene

1. Upravitelj božanske milosti
2. Upravitelj života
3. Upravitelj Zemlje
4. Upravitelj talenata i sposobnosti

II. Povijesni pregled

A. Judaizam

B. Prva Crkva

C. Srednji vijek

D. Reformacija

E. Pokus u Sjevernoj Americi

III. Iskustvo s upraviteljskom službom u Crkvi adventista sedmoga dana

A. Novčani poslovi

1. Desetina
2. Darovi i prinosi
3. Odjel za upraviteljsku službu i razvoj

B. Zemlja

C. Božja milost

- D. Život i zdravlje
- E. Vrijeme
- F. Djeca: najveće blago
- G. Talenti i sposobnosti
- H. Pravo građanstva

IV. Literatura

I. Biblijski pogled na upraviteljsku službu

Nema nijednog starozavjetnog ili novozavjetnog izraza kojim bi bilo obuhvaćeno ukupno značenje pojma "upraviteljska služba". Ova se doktrina ne temelji na egzegezi jedne riječi ili čak jednog teksta. Doktrina, onakva kakvom je shvaćaju ili objavljuju današnji kršćani, utemeljena je i ukorijenjena na tekstu cijele Biblije. Ona se oslanja i na Stari i na Novi zavjet. Misao se razvija i postaje jasnijom kao rezultat trajnog prosvjetljenja živog biblijskog svjedočenja (vidi Izr 4,18).

A. *Pojmovi i riječi*

1. "Upravitelj moga dvora"

Najjednostavnije rečeno, upravitelj je odgovorna osoba koja je postavljena da upravlja imetkom ili poslovima druge osobe. Pojam može izgledati jednostavan, ali je zamisao vrlo široka. Izrazimo li se još jasnije, upravitelj je sluga, ali sluga koji u rukama ima vlast. Možda se ovaj položaj može opisati općeprihvaćenim običajem u bogatim kućama da se nekoga postavlja "nad svom kućom", na položaj *majordomo*. Abrahamov sluga bio je najstariji sluga "u kući, pod čijom je upravom bilo sve njegovo", što znači da je upravljao cjelokupnim Abrahamovim imanjem (Post 24,2).

Faraon je rekao Josipu: "Ti ćeš biti upravitelj moga dvora: sav će se moj narod pokoravati tvojim naredbama. Jedino prijestoljem ću biti veći od tebe." (Post 41,40) "Dvor" ovdje stoji umjesto imanja, područja vlasti, upravljanja. Njime se mogu obuhvatiti svi koji žive u dvoru, obiteljski poslovi, pa čak i interesi cjelokupnog kraljevstva. Potifar je u Josipu vidio čovjeka kojemu može povjeriti upravljanje svojim domom: "I otkad mu je povjerio upravu svoga doma i svega svog imetka, blagoslovi Jahve dom Egipćaninov. ... I tako sve svoje prepusti brizi Josipovoj, te se više ni za što nije brinuo." (Post 39,4)

Prije nego što je postao faraonov upravitelj, Josip je dobio i druge odgovornosti: "Tako upravitelj tamnice preda Josipu u ruke sve utamničenike koji su se nalazili u tamnici; i ondje se ništa nije radilo bez njega." (Post 39,22) Nakon što mu je povjerena uprava nad faraonovim domom, Josip je postavio svojeg upravitelja koji se brinu o njegovom domu. Kada su njegova braća došla u Egipat, Josip "naredi upravitelju svoga kućanstva" da "svakome njegov novac metnu u vreću" (Post 44,1; 42,25). Iz upraviteljevog odgovora braći, očito je da mu je Josip povjerio tajne vezane uz njegovu obitelj (Post 43,23).

Ponekad pojam "kuće" označava i odgovornost nad domom, pokrajinom ili cijelim kraljevstvom. "Tada dođoše ljudi iz Jude i pomazaše ondje Davida za kralja nad domom Judinim." (2

Sam 2,4) U 2. o kraljevima 10,5 “upravitelj dvora” bio je odgovoran za kraljev “dom” (ista titula pojavljuje se i u 2 Kr 15,5; Est 8,2; Iz 22,15; 36,3). U Danielovom izvještaju starješina nad eunusima vodio je brigu o četvorici hebrejskih mladića (Dn 1,10). Riječ koja označava kneza (*šar*) mogla bi se prevesti i kao “upravitelj” i odnosi se na kapetana, poglavicu, vojskovođu, guvernera, čuvara, gospodara, gazdu, vladara ili upravitelja. Kako se pojam razvija, postaje jasnije da upravitelj nije mogao obavljati dužnost bez određenog autoriteta.

2. Oikonomos i oikonomia

Novi zavjet uzima starozavjetne pojmove i prilagođava ih pojmovima, shvaćanjima i zamislima prvog stoljeća; tako obogaćuje i proširuje biblijski nauk o upraviteljskoj službi. Najubičajenija grčka riječ u vezi s upraviteljskom službom jest izvedenica od riječi *oikos* i *oikia* – “kuća”. *Oikonomos* je osoba koja se brine o kući, upravitelj ili menadžer. *Oikonomia* je apstraktna imenica i označava “upravljanje kućom”, ali često u mnogo širem smislu.

Nepošteni upravitelj u Isusovoj usporedbi (Lk 16,2-4) nazvan je *oikonomos*, a njegove dužnosti i odgovornosti – *oikonomia* – nazvane su upraviteljskom službom. U 1. Korinćanima 9,17 Pavao govori o *oikonomia* kao odgovornosti koja je njemu povjerena. U Efežanima 1,10 služi se pojmom *oikonomia* da opiše Božju namjeru “da obuhvati pod jednu glavu u Kristu sve”. U Efežanima 3,2 isti apostol spominje “rasporedbu milosti Božje” (JB).

U Kološanima 1,25 *oikonomia* je božanski nalog da potpuno “navijestim Riječ Božju”. U Titu 1,7 nadglednik crkve nazvan je upraviteljem – *oikonomos*, što je značilo da treba nositi odgovornosti upravitelja.

Oikonomos se pojavljuje i u Rimljanima 16,23 i odnosi se na gradskog blagajnika. U 1. Korinćanima 4,1.2 Pavao poziva Crkvu da njega i njegove suradnike drže za “sluge Kristove i upravitelje Božjih tajna”. Zatim dalje naglašava: “Kad je tako, od upravitelja se dalje traži da se svaki pokaže vjeran.” Svaki kršćanin je *oikonomos*: “Služite jedan drugoga – svaki milošću kakvu je primio – kao dobri upravitelji mnogovrsne Božje milosti.” (1 Pt 4,10)

B. Stvaranje kao temelj upraviteljske službe

1. Božje milostivo djelo

Doktrina o upraviteljskoj službi ima svoje podrijetlo u stvaranju. Svaki pokušaj da se potpuno shvati srž upraviteljske službe mora krenuti od te činjenice. I doista, način na koji će netko prihvatiti prva tri poglavlja Postanka određuje kako će shvatiti Boga – kakva je Njegova narav i kakav je Njegov karakter.

Bez obzira na to je li jasno izrečena ili se samo podrazumijeva, misao da je “Bog vlasnik svega” utkana je u Bibliju. Od prvih riječi u prvoj knjizi Biblije Jahve se javlja kao Bog Stvoritelj. Biblijski pisci smatraju to neoborivom činjenicom. Ne pokušavaju dokazati ono što smatraju potpuno jasnim. (Vidi Stvaranje, III. A-C.)

2. Božje vlasništvo

Prigodom stvaranja Bog se otkrio kao milostivi Bog pun nepokolebljive ljubavi. Njegovo djelo stvaranja omogućuje da upoznamo Njegov karakter. On brižno i vješto oblikuje novi svijet. Taj

svijet Velikog Graditelja beskrajno je lijep. Psalmist poziva ljude da "hvale Jahvu za dobrotu njegovu, za čudesa njegova sinovima ljudskim" (Ps 107,31; 111,4).

U cijeloj Bibliji postoji uska veza između stvaranja i spasenja. Živi Bog je istodobno Stvoritelj i Otkupitelj. Prije nego što je stvorio svijet, napravio je plan spasenja da bi osigurao rješenje problema grijeha (1 Pt 1,18-20). I tako su se u Osobi Isusa Krista trebali spojiti stvaranje, otkupljenje i milost. Čovjekov pad u grijeh pridonio je da se istina o stvaranju poveže s božanskom milošću koja omogućuje potpunu obnovu pokajanih grešnika i same Zemlje od posljedica čovjekovog prijestupa. (Vidi Spasenje, III. C.)

Stvaranje je bilo milostivo djelo Boga ljubavi. Njegova je namjera prigodom stvaranja bila da ovaj planet naseli razumnim bićima koja će postati predmet Njegove ljubavi. "Da, ovako govori Jahve, nebesa Stvoritelj – on je Bog – koji je oblikovao i sazdao zemlju, koji ju je učvrstio i nije je stvorio pustu, već ju je uobličio za obitavanje: 'Ja sam Jahve i nema drugoga.'" (Iz 45,18)

3. Adam i Eva, Božji predstavnici

Ovaj milostivi Bog načinio je ljudska bića, stvorio ih je na svoju sliku da budu Njegovi predstavnici koji će se brinuti o Zemlji. "I reče Bog: 'Načinimo čovjeka na svoju sliku, sebi slična, da bude gospodar ribama morskim, pticama nebeskim i stoci - svoj zemlji - i svim gmizavcima što puze po zemlji!'" (Post 1,26) Ista misao ponavlja se u retku 28.

U izvještaju o stvaranju muškarac i žena pozvani su da budu slični Stvoritelju na čiju su sliku stvoreni. Uloga čovjeka razlikuje se od uloge svih ostalih stvorenja. Moralni Zakon odnosi se samo na njih. Ljudskim bićima dano je posebno mjesto među Božjim stvorenjem. Bog je stvaranjem ljudskog roda pokazao da s njim ima posebne namjere i ciljeve; On se neposredno obraća jedino tim svojim stvorenjima (Post 1,26-30). Ellen White ističe da je "Bog stvorio čovjeka kao superiorno biće; samo je on stvoren na Božju sliku i samo je on bio dionik u božanskoj naravi, sposoban da surađuje sa svojim Stvoriteljem i izvršava Njegove planove" (SD, str. 7).

Bog je stvorio prvi ljudski par na svoju sliku kako bi mogli ostvariti Njegov nalog da vladaju Zemljom. Bog je stvorio Adama i Evu s posebnom zadaćom – da budu Njegovi upravitelji nad stvaranjem. Da bi mogli ostvariti ovu zadaću, On ih je bogato blagoslovio. Čovjekova upraviteljska odgovornost dio je njegove sličnosti s Bogom, činjenice da je stvoren na Božju sliku.

Adam je, prema tome, bio posebno određen kao Božji predstavnik. Jedino su Adam i Eva od svih stvorenih bića mogli biti upravitelji, podložni Bogu, jer su samo oni bili moralna bića. "Prvi čovjek, Adam" (1 Kor 15,45), bio je glavar ljudskog roda. Kad je izišao iz ruke svojeg Stvoritelja, predstavljao je sve što je Bog očekivao od ljudskog roda.

Izvještaj je pisan brižljivo biranim riječima da bi za sva vremena jasno izrazio (1) Božju suverenost, Njegovo vlasništvo nad svime i Njegovo pravo prvenstva, (2) našu zadaću da "obrađujemo i čuvamo" Zemlju i (3) našu odgovornost kao moralnih bića, stvorenih na Božju sliku.

Predstavnička uloga Adama i Eve nastavljena je čak i nakon pada u grijeh, kao što pokazuje psalmist: "Vlast mu dade nad djelima ruku svojih, njemu pod noge sve podloži." (Ps 8,7; vidi Čovjek, I. B. 1.2)

C. Podsjetnici na Božje vlasništvo

Kao Stvoritelj, Bog je vlasnik i održavatelj svega što je stvorio. "Jahvina je zemlja i sve na njoj, svijet i svi koji na njemu žive." (Ps 24,1) "Ta moje su sve životinje šumske, tisuće zvjeradi u gorama mojim. ... Kad bih ogladnio, ne bih ti rekao, jer moja je zemlja i sve što je ispunja." (Ps 50,10-12) Svojom silom "oblacima on prekriva nebesa i zemlji kišu sprema: daje da po bregovima raste trava" (Ps 147,8).

1. Stablo spoznaje dobra i zla

U Edenskom vrtu stablo spoznaje dobra i zla služilo je kao podsjetnik da se Bog nije odrekao prava na svoje vlasništvo. Upraviteljska služba ima svoja ograničenja. Upravitelj se nema pravo služiti vlasnikovim dobrima ne obzirući se na vlasnikove želje. Drvo spoznaje dobra i zla bilo je zabranjeno; ono je služilo kao podsjetnik i kao opomena da kršenje upraviteljskog zavjeta donosi kaznu. "Jahve, Bog, zapovjedi čovjeku: 'Sa svakoga stabla u vrtu slobodno jedi, ali sa stabla spoznaje dobra i zla da nisi jeo! U onaj dan u koji s njega okusiš, zacijelo ćeš umrijeti!'" (Post 2,16.17)

Bog neće dopustiti ljudima da zauzmu položaj vlasnika. Oni će uvijek ostati upravitelji, zastupnici. Kad bi ljudskim bićima bilo dopušteno da postupaju kao vlasnici, oni bi vrlo brzo prisvojili sve ovlasti i prava Božanstva. (Vidi BP v. 9. 2001 -Grijeh, III. B. 1-3)

2. Subota – dan odmora

Prvi puni dan koji su Adam i Eva doživjeli bio je subota, Božji posebni dan odmora (Post 1,31-2,3).

Kad je ispitamo u okviru ideje o upraviteljskoj službi, četvrta zapovijed postaje božanska izjava o ljudskim odnosima. Na prvom mjestu je odnos prema Bogu. Taj dan je "subota, počinak posvećen Jahvi, Bogu tvojemu" (Izl 20,10). U zapovijedi o suboti Bog podsjeća stvorenja da su prolazna, da su samo stvorenja. Stvoritelj ih podsjeća da zadržava pravo na ovaj svoj svijet. Njegova zemaljska djeca samo su Njegovi suvladari i upravitelji.

U zapovijedi o danu odmora spominju se i odnosi prema bližnjima: "Tada nikakva posla ne-moj raditi: ni ti, ni sin tvoj, ni kći tvoja, ni sluga tvoj, ni sluškinja tvoja, ni živina tvoja, niti došljak koji se nađe unutar tvojih vrata." (r. 10) Kao Božji predstavnik, upravitelj treba učiniti da subotnji odmor bude dostupan svim Božjim stvorenjima.

U redosljed običnih dana Bog je umetnuo dar onima koje je stvorio na svoju sliku. Mogli bismo čak reći da je subota dio vječnosti stavljen usred vremena.

Subota također uspostavlja odnos između Boga i ljudskih bića koja će zauvijek ostati stvorenja, između ljudi i životinja te između ljudskih bića i same Zemlje. Povezanost ovisnosti o Bogu i obožavanje Stvoritelja jasno je naznačeno kao obvezatno. Odredivši da subotu nitko ne treba svetkovati sam, već u zajedništvu s bližnjima, Bog je opisao kako treba izgledati pravi odnos među ljudskim bićima. Na kraju, oslobađajući i životinje od rada, Bog je pokazao kako se ljudski rod mora brinuti za bića koja su mu podložna. (Birch, str. 80)

Budući da je subota kao dan odmora povezana s vremenom, ljudskim bićima je naglašena i vrijednost vremena. Izjava: "Subota je stvorena radi čovjeka", odmah dobiva dodatak: "Stoga je Sin Čovječji gospodar i subote." (Mk 2,27.28) Kao sveopći dar u vremenu, subota cjelokupnom

vremenu daje uzvišenije značenje. Dublje značenje subote kao dana odmora jest u tome što je Isus Gospodar svega – vremena, talenata, našeg imetka i našeg tijela kao hrama. (Vidi BP v. 10. 2002 - Stvaranje, I. A. 1-4; II. C; BP v. 10. 2002 - Subota, I. A; II. A.)

3. Desetine i prinosi

Osim subote, desetine i prinosi podsjećaju nas da je samo Bog vlasnik u apsolutnom smislu te riječi. Stablo spoznaje dobra i zla, čiji plod nije smio jesti, podsjećalo je prvi par na tu važnu činjenicu (Post 2,17). Nakon pada u grijeh i izgnanstva iz Edena, istina o pravu vlasništva bila je ponovno naglašena načelom davanja desetine.

U Postanku se davanje desetine pojavljuje kao već poznati običaj. Abraham je dao desetiinu Melkisedeku, kralju Šalema i svećeniku Boga Svevišnjega (Post 14,18-20). Isto je zapisano i o Jakovu koji je obećao Jahvi: “Od svega što mi budeš davao, za te ću odlagati desetinu.” (Post 28,22)

Desetina se trebala smatrati Božjim dijelom. “Svaka desetina sa zemljišta, bilo od poljskih usjeva, bilo od plodova sa stabala, pripada Jahvi; to je Jahvi posvećeno.” (Lev 27,30) Sveta desetina bila je priznanje Jahvinog vlasništva. “Jahvina je zemlja i sve na njoj, svijet i svi koji na njemu žive.” (Ps 24,1; 50,10-12; Hag 2,8)

Izraelcima je bilo zapovjedbno da desetkuju sve što je posijano: “Odvajaj desetinu dohotka svake godine od svega što ti tvoj usjev u polju donese.” (Pz 14,22) Na ovaj je način narod Saveza izražavao svoju ljubav i poštovanje prema Bogu. On je u svemu trebao biti na prvom mjestu. “Časti Jahvu svojim blagom i prvinama svega svojeg prirasta.” (Izr 3,9)

Izvještaj pokazuje da se običaj desetkovanja poštovao i nakon povratka iz babilonskog sužanjstva. “Tada je sva Judeja donosila u spremišta desetinu žita, vina i ulja.” (Neh 13,12) Jasno je naznačeno da se desetina upotrebljavala u vjerske svrhe, uključujući uzdržavanje svećenika i levita: “Levijeim sinovima, evo, predajem u baštinu sve desetine u Izraelu za njihovu službu - za službu što je obavljaju u Šatoru sastanka.” (Br 18,21) Nakon povratka iz babilonskog sužanjstva bili su “postavljeni ljudi da nadziru spremišta prinosa, prvina, desetina, i da s polja uz gradove sabiru dijelove koje Zakon dodjeljuje svećenicima i levitima. Jer su se Judejci radovali svećenicima i levitima koji su bili u službi.” (Neh 12,44) Sve to trebalo je činiti s radošću i zahvalnošću prema Onome koji je davao “snagu da stječeš bogatstvo” (Pz 8,18).

Desetina je opipljiva i podsjeća nas na činjenicu da je fizički svijet proglašen veoma dobrim. Prema tome, zapovijed glasi: “Časti Jahvu svojim blagom i prvinama svega svojeg prirasta.” (Izr 3,9) Vraćanje desetine čuva nas od lažne dihotomije između duhovnog i materijalnog svijeta. Izraelski Bog je Davatelj svakog dobrog dara. On ne pravi oštre razlike između takozvanog duhovnog i materijalnog svijeta. “Sve što on čini prikladno je u svoje vrijeme!” (Prop 3,11) Poslije će Isus priznati desetkovanje kao nešto što “je trebalo činiti, a ono prvo ne propustiti” (Mt 23,23).

Vraćanje desetine čini da vjernik na konkretne načine postane Božji suradnik. Time se poistovjećuje s Bogom koji se brine o svojim stvorenjima, čiji se duh požrtvovne ljubavi nastavlja. Božji interesi i namjere postaju interesi i namjere vjernika. Zavjetni se odnos produbljuje.

Iskustvo židovskog naroda pod Nehemijom pruža značajan uvid u sustav desetkovanja. Cijeli narod je dragovoljno sklopio savez sa svojim Bogom.

Kad je cijeli judejski narod donio desetinu od žita, vina i ulja u spremišta, Nehemija je po-

stavio nadstojnike koje su "smatrali pouzdanima; njihova je dužnost bila da dijele svojoj braći" (Neh 13,13).

Pri kraju Staroga zavjeta prorok Malahija ponavlja Jahvin zahtjev, dodajući obećanje o bogatim blagoslovima:

"Smije li čovjek prikraćivati Boga? A vi mene prikraćujete. I pitate: 'U čemu te prikratismo?' U desetini i u prinosu. Udareni ste prokletstvom jer me prikraćujete vi, sav narod! Donesite čitavu desetinu u riznicu da u mojoj kući bude hrane. Tada me iskušajte - govori Jahve nad Vojskama - neću li vam otvoriti ustave nebeske i neću li izliti na vas punom mjerom blagoslov, neću li zbog vas zaprijetiti skakavcu da vam više ne kvari usjeva i da vam ne bude nerodna loza u polju - govori Jahve nad Vojskama. Svi će vas narodi tad držati sretnima, jer ćete biti zemlja blaženstva - govori Jahve nad Vojskama." (Mal 3,8-12)

Uskraćivanje desetine Bogu smatralo se kršenjem Saveza s Bogom.

D. Primjeri upraviteljske službe

Osim desetine Gospodin je zahtijevao i prinose. Jahve se tuži da Ga Izrael prikraćuje u desetini i u prinosu (Mal 3,8). Kad su Izraelci dolazili na blagdane u Jeruzalem, od njih se očekivalo da donesu prinos ili dar, *mattānāh*, od glagola *nātan*, "dati, prinijeti" (Pz 16,17). Ista riječ označava dar koji otac daje svom djetetu (Post 25,5), ali i Božji dar svećenstva Aronu (Br 18,7). Riječ nagovještjuje da darivatelj osjeća naklonost prema darovanome (Est 9,22).

Kao narod koji se nalazi u zavjetnom odnosu s Bogom, Izrael je dobio najveći dar, Božju milost. Bog je bio milostiv, milosrdan i dobar prema svojem narodu. I sama Tora bila je dar Božje milosti. Odgovarajuća reakcija na ovo pokazivanje obilne milosti opisana je u Psalmu 96,8: "Dajte Jahvi slavu imena njegova! Prinosite žrtvu i uđite u dvorove njegove, poklonite se Jahvi u sjaju svetosti njegove." David uzvikuje sa strahopoštovanjem: "Tko sam ja, i što je moj narod, da bismo imali snage dovoljno prinijeti tebi dragovoljno? Od tebe je sve, i iz tvojih ruku primivši, dali smo tebi!" (1 Ljet 29,14)

Uzor davanja kršćani vide u Bogu, "koji svima daje obilno i bez prigovora" (Jak 1,5). Sinovi i kćeri nebeskog Oca povode se za Onim koji "čini da njegovo sunce izlazi nad zlima i dobrima, i da kiša pada pravednima i nepravednima" (Mt 5,45). Vjernike pokreće Božji neusporedivi primjer jer On "nije poštedio vlastitog Sina, već ga je predao za sve nas" (Rim 8,32).

1. U Starome zavjetu

Bog je uvijek izlijevao svoju milost na svijet preko pojedinaca i svojeg naroda Izraela. Oni su Njegovu milost otkrivali ljudima i tako postajali provodnici blagoslova. Neki pojedinci, čija su djela zapisana u biblijskim izvještajima, uzor su istinske primjene načela upraviteljske službe.

a. Abraham. Božje zavjetno obećanje Abrahamu glasilo je: "Velik ću narod od tebe učiniti, blagoslovit ću te, ime ću ti uzveličati, i sam ćeš biti blagoslov." (Post 12,2) Abraham, otac vjernih, istaknut je kao primjer potpune predaje Jahvi u uspostavljenom Savezu. O njemu je Bog mogao reći: "Njega sam izlučio zato da pouči svoju djecu i svoju buduću obitelj kako će hoditi putem Jahvinim, radeći što je dobro i pravedno, tako da Jahve mogne ostvariti što je Abrahamu obećao." (Post 18,19) Upraviteljska služba zahtijeva odnos uzajamnog povjerenja. Vjernost Bogu, odanost Njegovoj volji, poslušnost Njegovim zapovijedima, sve su to oznake pravog upravitelja. U svojim

javljanjima Abrahamu, Jahve je pokazao jasnu namjeru da preko njega otkrije spoznaju o Bogu.

b. Josip. I jedan od Jakovljevih sinova postao je idealni predstavnik upraviteljske službe u Starome zavjetu. Izvještaj o njemu zauzima posljednji dio Postanka. Prodan kao rob, uspio se uzdići na istaknut položaj u Potifarovom domu (Post 39,4.5), a poslije i u cijelom egipatskom kraljevstvu (Post 41,39-41). Shvatio je da je Bog "ono okrenuo na dobro" kad je dopustio da prođe kroz okrutne kušnje, "da spasi život velikom narodu" (Post 50,20). Razmatrajući Josipov život, psalmist je otkrio da Bog "pred njima čovjeka posla" (Ps 105,17). Kao Božji upravitelj, Josip je donio velike blagoslove egipatskom narodu. "Kralj naredi da ga driješe. ... Za domaćina ga stavi kući svojoj, za nadstojnika sveg imanja svoga, da velikaše njegove po volji uči i starce njegove mudrosti da vodi." (Ps 105,20-22) "Bog je učinio Josipa izvorom života drevnom egipatskom narodu. Svojim poštenjem Josip je sačuvao život cijelom tom narodu." (AA, str. 13)

c. Izrael. Bog je Izraela želio učiniti provodnikom svoje istine, milosti i blagoslova okolnim narodima. Pripadnici Njegovog naroda trebali su služiti kao Njegovi upravitelji. Evo uvjeta pod kojima je sklopio Savez s njima: "Stoga, budete li mi se vjerno pokoravali i držali moj Savez, vi ćete mi biti predraga svojina mimo sve narode – ta moj je sav svijet! Vi ćete mi biti kraljevstvo svećenika, narod svet." (Izl 19,5.6) Bili bi bogati blagoslovljeni, davali bi u zajam ostalim narodima, a sami ne bi nikad uzimali u zajam (Pnz 28,12).

Božji materijalni blagoslovi, izliveni na Izrael, privukli bi pozornost svijeta. Bog je želio da se ovi narodi počnu raspitivati za razloge ovog neobičnog blagostanja Izraelaca. To bi Izraelcima pružilo priliku da uspješno posvjedoče kako postoji Izvor blagoslova i da svaki koji ih želi treba pokazati poslušnost nebeskom Bogu (Iz 44,7; 49,6; Mal 3,12). Bog je na mnogo načina svojem izabranom narodu omogućio da bude upravitelj Njegove spasiteljske milosti: "Ja, Jahve, u pravdi te pozvah, čvrsto te za ruku uzeh; oblikovah te i postavih te za Savez narodu i svjetlost pucima, da otvoriš oči slijepima, da izvedeš sužnje iz zatvora, iz tamnice one što žive u tami." (Iz 42,6.7)

2. U Novome zavjetu

a. Isus kao savršeni Božji upravitelj. Isus je došao na ovaj svijet kao starješina Božjih upravitelja, kao Očev izaslanik (Iv 5,36). Obnova, povratak i otkup ovog izgubljenog planeta bili su sadržaj i okviri Njegove upraviteljske službe (Lk 19,10; Ef 1,10). Kao da je izgubljeni dio svemira bio stavljen u Njegove ruke i kao da je od Njega zatraženo da njegove stanovnike izbavi iz ropstva grijeha (Mt 1,21). On je došao da donese život (Iv 10,10). Otac Mu je dao vlast da obavi zadaću i održi sud (Mt 28,19.20; Iv 5,22-27; 8,29).

Isus je nadglednik i izvršitelj plana spasenja, kao što Pavao ističe u Efežanima 1,9-23. Plan spasenja oslanja se na Krista i Njegovo spasiteljsko djelovanje. On je preuzeo odgovornost za uspjeh ovog projekta i On je nadgledao njegovo izvršenje dok je još bio u ljudskom tijelu, dok je još bio podložan svojem Ocu. Bog izriče pohvalu Isusu zato što je "vjeran onomu koji ga postavi" (Heb 3,2). Upravo zato je Isus dostojan "veće slave od Mojsija, koliko veću čast ima graditelj od kuće" (r. 3). Kao vjerni Sin koji se brine o Očevoj kući, Isus je sam postao i posrednik spasenja. "Odakle slijedi da može zauvijek spasavati one koji po njemu dolaze k Bogu, jer uvijek živi da posreduje za njih." (Heb 7,25)

b. Upraviteljska služba u Kristovim usporedbama. Ideja o upraviteljskoj službi posebno je istaknuta u nekim Isusovim usporedbama. U Luki 12, na primjer, uspoređeni su vjerni i nevjerni upravitelji. Sluge su upozoreni da uvijek budu spremni – opasani, s upaljenim svjetiljkama – i čekaju povratak svoga gospodara. Kad on prvi put pokuca, moraju mu biti spremni otvoriti. Točno vrijeme njegovog povratka nije im poznato; to može biti u vrijeme druge ili treće noćne straže. Ako “vjerni i razboriti upravitelj” ispuni naloge svojega gospodara, on će ga postaviti “nad svim svojim imanjem” (Lk 12,42-44). Ali postoji i druga vrsta upravitelja – nevjerni upravitelj, nespreman za dolazak svojega gospodara. “Doći će gospodar toga sluge u dan kad ga ne očekuje i u čas u koji i ne sluti te će ga strogo kazniti i dodijeliti mu sudbinu među nevjernicima.” (Lk 12,46)

Temeljna misao usporedbe jest da su upravitelji odgovorni za znanje i darove koje su dobili od Boga. “Sluga koji poznajući volju svoga gospodara ništa nije uradio prema njegovoj volji, primit će mnogo batina.” (Lk 12,47) Isus je jasno istaknuo da je ova usporedba namijenjena učenicima. Na njih je bila obilno izlivena mnogostruka Kristova milost. Kao upravitelji darova svojega gospodara, trebali su ih razdijeliti bližnjima. Na kraju vremena od njih će se tražiti puni račun o tome kako su obavljali svoju upraviteljsku službu (Mt 24,45-51; 25,14-30).

Upraviteljska služba osnovna je tema usporedbe o minama (Lk 19) i talentima (Mt 25). Uglednik ili zemljoposjednik putuje u daleku zemlju. Saziva svoje sluge i daje im zadatke koje moraju obaviti za vrijeme njegove odsutnosti. U oba slučaja vlasnik novca očekuje da mudro uporabe sredstva koja su im stavljena na raspolaganje i ostvare dobitak. Tekst u Luki 19,13 ukazuje da novac trebaju uložiti u poslovne pothvate i tako poslovati sve do gospodareva povratka. U Mateju on im “predade imovinu svoju” (Mt 25,14). Sluge su dobro razumjeli koja je njihova odgovornost. Upravitelj s pet talenata odmah “ode i počne raditi s njima”. I onaj s dva talenta učinio je to isto (Mt 25,16.17). U obje usporedbe upravitelji koji su u odsutnosti svojega gospodara prihvatili odgovornost i vjerno obavljali upraviteljsku službu, bili su pohvaljeni i nagrađeni. Mudri upravitelj prihvatio je interese svojega gospodara kao svoje i djelovao u skladu s time. Međutim, jednom u budućnosti doći će vrijeme da se njegov posao pregleda i ocijeni. Sud treba početi “s kućom Božjom” (1 Pt 4,17).

U Mateju 25,31-46 upravitelji su ocijenjeni na temelju svojeg ponašanja prema nesretnima i siromašnima – prema zatvorenima, bolesnicima, odbačenima i beskućnicima. Oni koji su nesebično davali, bili su iznenađeni kad je Vladar izjavio da su sve što su činili drugima učinili Njemu. Takvi su bili pozvani da “prime u posjed kraljevstvo” (r. 34). Oni koji su pali na ispitu, osuđeni su na “muku vječnu” (r. 46).

Kao što se može vidjeti iz ove dvije usporedbe, upraviteljska služba donosi i priznanja i kazne. U svakom od ova dva slučaja gospodar je jasan i određen – oni koji su primili njegov imetak, moraju se truditi da ga uvećaju. Mjerilo suđenja je jasno: “Komu je mnogo dano, od njega će se mnogo tražiti; komu je mnogo povjereno, od njega će se više iskati.” (Lk 12,48)

c. Upraviteljska služba u apostolskoj Crkvi. Crkva je u apostolske dane bila živahna demonstracija kršćanske upraviteljske službe. Vjernici su dobro znali što znači biti upravitelj i pojedinačno i zajednički, kao cjelina. Oni su svojim držanjem i postupcima dobro prikazivali načela kršćanske upraviteljske službe. Svaki je vjernik bio spreman činiti dobra djela, pokazati velikodušnost i s drugima podijeliti svoja zemaljska dobra. Djela 2,44.45 opisuju kršćansku upraviteljsku službu na

djelu: "Svi koji prigriše vjeru držahu se zajedno i sve im bijaše zajedničko. Prodavali bi pokretna i nepokretna dobra i to bi dijelili svakom prema njegovoj potrebi."

Po cijelom Rimskom Carstvu prvi kršćani su osjećali odgovornost jedni za druge, bez obzira na to jesu li bili Židovi ili neznabošci. Ova ekumenska svijest razvila se vrlo rano. Kad je crkva u Jeruzalemu bila izložena gladi koju je prorekao prorok Agab, vjernici iz neznaboštva velikodušno su prikupljali sredstva za njihovo spašavanje. Pavao je u toj krizi vidio priliku za pokazivanje istinske *agapē* ljubavi. Tom je prilikom ojačalo i bilo učvršćeno zajedništvo vjernika iz cijelog svijeta. "Tada učenici odlučiše – svaki prema svojim mogućnostima – poslati pomoć braći u Judeji. To i izvršiše šaljući doprinos (tamošnjim) starješinama po Barnabi i Savlu." (Dj 11,29.30)

U 2. Korinćanima 9,6.7 Pavao razvija teologiju davanja: "Ovo velim: tko škrto sije, škrto će i žeti; tko obilato sije, obilato će i žeti. Neka svatko dadne kako je srcem odlučio, a ne sa žalošću ili na silu, jer Bog ljubi vesela darivaoca."

Nesebično davanje prvih kršćana imalo je i povratnu reakciju: "Tako ćete postati bogati u svemu za svaku darežljivost koja je takva da po nama daje zahvalu Bogu. Jer vršenje ove službe ne provida samo svetima u raznoj oskudici nego je i izvor mnogim zahvalama Bogu. Oni će, zahvaljujući vašoj prokušanosti u ovoj službi milosrđa, hvaliti Boga zbog vašega pokornog priznavanja Kristove Radosne vijesti i zbog darežljiva dijeljenja dobročinstva njima i svima." (rr. 11-13)

Dok su se brinuli za vjernike vjerske zajednice i za sve koji su bili u potrebi u zajednici u kojoj su živjeli, vjernici Crkve nisu smjeli zanemariti potrebe svoje obitelji. Upraviteljska odgovornost započinje brigom o potrebama za one u krvnom srodstvu. Pavao posebno ističe ovu odgovornost: "Ako se tko za svoje, osobito za ukućane, ne brine, zanijekao je vjeru; gori je od nevjernika." (1 Tim 5,8)

Apostol podsjeća Crkvu na njezinu dužnost da novčano podupire propovijedanje Evanđelja. U retku 18 Pavao podsjeća vjernike na Isusove riječi da "radnik zaslužuje svoju plaću" (Lk 10,7; Mt 10,10). Pozivajući Timoteja da poštuje starije (1 Tim 5,17.18), navodi starozavjetni nalog: "Ne zavezuj usta volu koji vrše!" (Vidi Pnz 25,4; usp. Br 18,21; Neh 12,44.45.)

Premda Pavao nije uvijek prihvaćao darove crkava koje su željele poduprijeti njegovu službu, uvijek je isticao svoje pravo na takvu potporu. Ovaj njegov zahtjev vrijedi i danas:

"Ako smo mi vama sijali duhovna dobra, je li nešto veliko ako požanjemo vaša zemaljska dobra? ... Zar ne znate da se oni koji obavljaju svetu službu hrane od hramskih dohodaka, da službenici žrtvenika sa žrtvenikom dijele? Jednako je Gospodin naredio onima koji navješćuju Radosnu vijest da od Radosne vijesti i žive!" (1 Kor 9,11-14)

Prva Crkva bila je prožeta duhom darežljivosti. Vjernici su vrlo ozbiljno shvatili riječi apostola Pavla: "Neka svatko dadne kako je srcem odlučio, a ne sa žalošću i na silu, jer Bog ljubi vesela darivaoca." (2 Kor 9,7) Apostolska Crkva je uzor upraviteljske službe za sva vremena.

Crkva u apostolsko doba odredila je primjer, dala pravilo. Kao što je Josip bio u Egiptu, a Izrael među narodima, tako trebaju biti odgovorni i svjesni svoje odgovornosti i oni koji se zovu Kristovim imenom. Blagoslove koje im je Bog dao, trebaju prenijeti cijelom svijetu. Upraviteljska služba znači dijeljenje neizmjernog Kristova bogatstva svim ljudskim bićima. "Prema tome neka nas smatraju za sluge Kristove i upravitelje Božjih tajna! Kad je tako od upravitelja se dalje traži da se svaki pokaže vjeran." (1 Kor 4,1.2)

Vjerska zajednica ne postoji radi sebe. Ona postoji da bi dijelila i širila mnogostruku Božju milost potrebitom svijetu. Ta milost je više nego samo osjećaj; ona zadovoljava konkretne situacije i stvarne potrebe. One ponekad mogu biti duhovne ili materijalne naravi. Upravitelj nema druge mogućnosti nego da ih zadovoljava tamo gdje ih vidi, bez obzira na razinu.

E. Biblijska upraviteljska služba: primjene

Kao Božjim predstavnicima na Zemlji, prvom paru i njihovim potomcima bila je povjerena upraviteljska služba upravljanja božanskim dobrima. Među ta dobra ubrajaju se božanska milost, život, vrijeme, talenti, bogatstvo, pa i sama Zemlja. (Vidi Način življenja, II. C. 5)

1. Upravitelj božanske milosti

Najveći dar koji je ljudski rod primio od Boga jest vječni život (Iv 3,16), ne samo u vječnosti, već i sada (Iv 5,24; 10,10). To je "radosna vijest" koju je Isus došao navijestiti. On je prije svojeg uzašašća nezavršeni zadatak povjerio svojim učenicima: "Zato idite i učinite sve narode učenicima mojim! Krstite ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga! Učite ih da vrše sve što sam vam zapovjedio! Ja sam s vama u sve vrijeme do svršetka svijeta." (Mt 28,19,20)

Pavao je shvatio svoju odgovornost u širenju Evanđelja milosti: "Ako, naime, propovijedam Radosnu vijest, to mi ne daje pravo na slavu, jer sam na to obvezan. I jao meni ako ne propovijedam Radosne vijesti!" (1 Kor 9,16) Ali ovu odgovornost nije ograničio samo na sebe, pa čak ni na ostale apostole. Korinćanima je napisao da "ovo sve dolazi od Boga koji nas je po Kristu pomirio sa sobom i povjerio nam službu pomirenja" (2 Kor 5,18). Pavao je pohvalio Solunjane: "Od vas je, uistinu, riječ Gospodnja odjeknula ne samo u Makedoniji i Ahaji nego se svagdje proširio glas o vašoj vjeri u Boga." (1 Sol 1,8) Molio se također da Filemonovo propovijedanje vjere bude "djelotvorno u spoznanju svakoga mogućeg dobra među vama poradi Krista" (Flm 6 – JB).

Petar na isti način govori o dužnosti kršćanina da naviješta Radosnu vijest: "Vi ste, naprotiv, izabrani rod, kraljevsko svećenstvo, sveti puk, narod određen za Božju svojinu, da razglasite slavna djela onoga koji vas dozva iz tame u svoje divno svjetlo." (1 Pt 2,9) Neznabošci su trebali promatrati život kršćana i "hvaliti Boga" (r. 12). Apostol zatim poziva vjernike da budu "uvijek spremni na odgovor svakomu tko vam zatraži razlog nade koja je u vama" (1 Pt 3,15).

Tekst u Otkrivenju 14,6-12 sadrži vječno Evanđelje, "neprolaznu radosnu vijest" (r. 6) koju treba objaviti cijelom svijetu. Osnovna misao je da Bog svojim obećanjima i svojom Riječju razgona sadašnju tamnu sjenu koja se nadvila nad ovim planetom i da ukazuje na slavni ishod, opisan u završnim poglavljima Otkrivenja. Radosna vijest je da Bog doista voli Zemlju i da ju je odlučio izbaviti i obnoviti da se ipak ostvari prvotna namjera stvaranja. Širenje te životodavne poruke u svoj njezinoj uzvišenoj veličini srž je i bit kršćanske upraviteljske službe.

Crkva kao cjelina odgovorna je da sebe strpljivo i ustrajno oblikuje kao vjerodostojnu upraviteljsku zajednicu u sve sekularnijem svijetu. Da bi to postigla, ona mora ovladati svojim prohtjevima, oduprijeti se sumnjivoj potrošnji i što je potpunije moguće živjeti po ugledu na poniznog Nazarećanina. Sve će to svjedočenju Crkve dati veću vjerodostojnost.

Kršćanin kao pojedinac, međutim, ne smije očekivati od organizacije, od Crkve, da preuzme njegove osobne obveze i odgovornosti. Ideal upraviteljske službe govori nam prije svega da smo

pojedinačno odgovorni pred Bogom da učinimo najviše i najbolje s onim što imamo, na slavu Bogu i bližnjima i svemu stvorenome.

U vrijeme svršetka Božji narod se treba sjediniti u naviještanju poruke trojice anđela iz Otkrivenja 14. Budući da su primili dar spasenja od Boga, odgovorni su širiti vijest nade i života.

2. Upravitelj života

Život je dar od Boga i pripada Bogu, njegovom izvoru. No Bog je milostivo povjerio dar života pripadnicima ljudskog roda. Od njih očekuje da s njim mudro i pažljivo postupaju.

Bog je velikodušni Davatelj života koji radosno dijeli život svojim stvorenjima. Biblijski izvještaj buja jezikom živahnog, nesputanog života. Na primjer:

“I reče Bog: ‘Neka povrvi vodom vrema živih stvorova, i ptice nek polete nad zemljom, svodom nebeskim!’ I bi tako. Stvori Bog morske grdosije i svakovrsne žive stvorove što mile i vrve vodom i ptice krilate svake vrste. I vidje Bog da je dobro. I blagoslovi ih govoreći: ‘Plodite se i množite i napunite vode morske! I ptice neka se namnože na zemlji!’” (Post 1,20-22)

Adam je postao živo stvorenje pošto mu Bog “u nosnice ... udahne dah života” (Post 2,7). Njemu i Evi je rečeno: “Plodite se i množite i napunite zemlju!” (Post 1,28) Adam je kao upravitelj bio odgovoran da se pridruži svojem Stvoritelju u stvaranju života i čuvanju dragocjenog daha života u svim ljudima. I Kajin je očigledno shvatio ovu odgovornost, što se vidi iz načina kako je odgovorio Bogu. Zato što nije sačuvao život svojeg brata, Bog ga je prokleo, jer se glas Abelove krvi dizao od zemlje (Post 4,10-12). Bog je pozvao Kajina na odgovornost što je propustio izvršiti svoju upraviteljsku dužnost i sačuvati život svojeg brata. On i nas smatra odgovornima za život i dobrobit svih ljudskih bića, naših bližnjih.

Nakon potopa Noini sinovi su dobili upute kako i oni, kao odgovorni upravitelji, trebaju cijeniti Božji dar života. “A za vašu krv, za vaš život, tražit ću obračun: tražit ću ga od svake životinje; i od čovjeka za njegova druga, tražit ću obračun za ljudski život. Tko prolije krv čovjekovu, njegovu će krv čovjek proliti! Jer na sliku Božju stvoren je čovjek.” (Post 9,5,6) Svečanim proglašenjem svetosti života, Bog je zaštitio život ljudskih bića. “Ova opomena usmjerena je protiv ubojstva i samoubojstva.” (Vidi 1BC 264.)

Žrtveni sustav, uspostavljen na vratima Edena, po kojem je smrt koju su ljudska bića zaslužila zbog svojih grijeha, izbjegnuta samo smrću zamjene, ukazivao je na vrijednost koju Bog pripisuje ljudskom životu. Ovaj otkup, ili pomirenje, uvijek je bio dragocjen i skup (Lev 1,1-5; 1 Pt 1,18,19). Križ na Golgoti vrhunski je dokaz vrijednosti ljudskog života.

Upraviteljska odgovornost za život prisutna je u Dekalogu. Šesta zapovijed glasi: “Ne ubij!” (Izl 20,13) U Levitskom zakoniku 17,14 Božje poštovanje života pokazano je pravilima koja se odnose na krv: “Jer život svakoga živog bića jest njegova krv. Zato sam i rekao Izraelcima: ne smijete jesti krvi ni od kakvog živog bića, jer život svakog živog bića jest njegova krv. Tko god je bude jeo, neka se odstrani.”

Još jedan dokaz velike vrijednosti koju pred Bogom ima ljudski život nalazimo u božanskim uredbama o gradovima utocišta. Krivci za ljudsku smrt mogli su tamo pobjeći i tako se spasiti (Br 35,11-15; Pz 19,4-7). Istodobno je Izraelcima bilo zapovjeđeno da ne mrze bližnje i da prema njima ne njeguju osvetoljubivost; umjesto toga trebali su ljubiti svoje bližnje kao same sebe (Lev 19,17,18). I to je bio dio njihove upraviteljske odgovornosti.

3. Upravitelj Zemlje

Kao što je već naglašeno (I. C), "Jahvina je zemlja i sve na njoj, svijet i svi koji na njemu žive" (Ps 24,1). Prigodom stvaranja, sve "bijaše veoma dobro" (Post 1,31). Tisućama godina poslije Pavao piše: "Uistinu znamo da sva stvorenja uzdišu i da se sva skupa nalaze u porođajnim mukama sve dosad." (Rim 8,22)

Izraelcima je bilo rečeno da se zemlja iscrpljuje i da zato mora imati mogućnost obnove svoje plodnosti. Svake sedme godine morala je zato dobiti priliku da svetkuje svoju subotu (Lev 25,2-7). Tijekom te sedme, subotnje godine, njive su morale ostati neobrađene. Nije bilo ni sijanja ni kopanja. Ako Izrael bude zemlji dao potreban predah, Gospodin će se pobrinuti da svi imaju dovoljno hrane. Drugi način na koji je Bog pokazao svoju zainteresiranost da Izrael pravilno obavi svoju upraviteljsku dužnost prema zemlji, nalazi se u zapovijedi kojom se dopuštalo da mlade vočke ostave rasti prije nego što počnu brati njihove plodove. "Istom pete godine jedite njezin plod i ubirate sebi njezin urod. Ja sam Jahve, Bog vaš." (Lev 19,23-25) Svaki Izraelac bio je zadužen za pomaganje u očuvanju plodnosti zemlje. Poštujući božanska pravila o zemlji, Izraelci su pokazivali svoju odanost Bogu, vlasniku i Stvoritelju sve Zemlje.

Upraviteljska služba prema zemlji, koju je Bog povjerio Adamu i Evi, odnosi se i na njihove potomke. Ljudi koji danas nastanjuju ovaj planet dužni su se brinuti o njemu. U dan posljednjeg suda bit će uništeni oni "koji kvare zemlju" (Otk 11,18).

4. Upravitelj talenata i sposobnosti

U odgovornosti upravitelja uključeno je i razumno služenje sposobnostima i talentima koje je čovjek dobio od Boga. Prilikom izgradnje Svetišta u pustinji, Bog je dao "umješnost, razumijevanje i sposobnost za svakovrsne poslove" onima koji su bili određeni da obave taj posao (Izl 31,2-6). Stoljećima kasnije apostol Pavao opisuje duhovne darove dane vjernicima za dobrobit cijele Crkve (Rim 12,4-8; 1 Kor 12; Ef 4,7-14; 1 Pt 4,10.11). Ti su darovi zapravo vještine i sposobnosti koje Bog daje i stavlja na raspolaganje vjernicima da ih uporabe po uputama Svetoga Duha; one služe da bi se obogatilo i izgradilo zajedništvo vjernika. Crkva je zajednica nadarenih muškaraca i žena koji služe svijetu. Pravilno upravljanje ovim darovima unapređuje evanđeosku službu i misiju budući da zadovoljava ljudske potrebe u ime Isusa Krista. (Vidi Duhovni darovi, I. II.)

Kršćani se moraju na najbolji mogući način služiti svojom vještinom komuniciranja s ljudima. Pavao poziva vjernike: "Neka vaša riječ bude ljubezna, solju začinjena!" (Kol 4,6) Dalje kaže: "Budi uzorom vjernicima u riječi!" (1 Tim 4,12) Kršćani trebaju izgovarati samo "zdravu, besprijekornu riječ" (Tit 2,8). Kao sve ostale darove, i dar govora treba koristiti na slavu Bogu i na blagoslov bližnjima. Iznad svega, dar govora treba njegovati i uporabiti za naviještanje Radosne vijesti o Isusu svima koji dolaze u dodir s vjernikom ili se nađu u području njegovog utjecaja.

U svojim usporedbama o minama i talentima, Isus je naglasio važnost pravilnog služenja darovima koje je gospodar povjerio svojim upraviteljima (Lk 19,12-27; Mt 25,14-30). Pravilna uporaba gospodarevih sredstava – što znači njihovo umnožavanje – donosi priznanje i nagradu. Neumnoženi talent oduzet je nevjernom upravitelju koji je bio osuđen na tamu zato što je zanebario svoj talent. Premda usporedba govori o novcu, "talenti" ili "mine" mogu se protumačiti kao sposobnosti i vještine koje Bog daje pojedincu za njegov vlastiti razvoj i za blagoslov drugima.

II. Povijesni pregled

A. *Judaizam*

Judejci su u vrijeme između dvaju zavjeta slijedili starozavjetnu praksu davanja desetine i prinosa. Na primjer, Tobija (drugo stoljeće prije Krista) priča o svojim izmišljenim putovanjima u Jeruzalem na godišnje blagdane i o tome kako je nosio prvine i desetine od svojih prihoda. On navodi: "Od svih plodova davao sam desetinu sinovima Levijevim, koji vrše službu u Jeruzalemu, i prodavao odgovarajući dio druge desetine te utržak trošio u Jeruzalemu. Najposlije, poklanjao sam treću desetinu onima kojima je pripadala." (Tob 1,7.8) Rabinski izvori svjedoče da se prva desetina sakupljala godišnje; druga se prilagala prve, druge, četvrte i pete godine subotnjeg ciklusa; treća se davala treće i šeste godine. Prema tome, svake godine, osim sedme, Judejci su prilagali po dvije desetine.

Mišna sadrži traktate o desetini i prinosu. *Terumoth* navodi darove koje treba predati svećeniku i kaže da oni prosječno trebaju iznositi pedeseti dio svega prihoda. *Ma'aseroth*, traktat o desetini, potanko iznosi upute o tome koje povrće i voće treba desetkovati. Treći traktat objašnjava davanje druge desetine.

Čini se da se istodobno polako zaboravljao biblijski nauk o davanju desetine i prinosa kao znaka zahvalnosti; davanje je postalo način da se nešto dobije zauzvrat. Mudrost Sirahova tvrdi da "milosrđe čisti od grijeha" (Sir 3,30). Tobija potvrđuje da je milostinja "mio dar pred licem Svevišnjega" (Tob 4,10; usp. 12,8-10).

Nakon razorenja hrama velika važnost počela se pripisivati pravilnom davanju desetine. Pojam "vjerni u desetini" postao je popularan, pa su oni koji nisu davali desetinu, smatrani drugorzrednim Židovima. Premda davanje desetine nije bilo obvezatno, osim u Izraelu, ima dokaza da su i Židovi u dijaspori odvajali desetinu.

B. *Prva Crkva*

Crkva u apostolsko doba smatrala se novom zajednicom vjernih koja za svoje postojanje zahvaljuje uskrsnom Kristu. "Za me je uistinu život Krist!" (Fil 1,21) Pavlov izraz "u Kristu" označava da vjernici toga Tijela imaju radikalno novo usmjerenje: "Dakle, ako je tko u Kristu, on je novi stvor." (2 Kor 5,17) Njihovi upraviteljski postupci bili su samo ostvarenje načela koja je Isus naučavao a apostoli dalje prenosili: "Ta, poznato vam je milosrđe Gospodina našega Isusa Krista, kako je radi vas od bogataša postao siromah da vi postanete bogataši njegovim siromaštvom." (2 Kor 8,9; Fil 2,5-8) Međutim, nakon odlaska apostola, duh darežljivosti i milosti polako je počeo nestajati. Postupno se dobra djela, darovi za siromašne i podupiranje evanđeoske službe, više nisu smatrali posljedicom djelovanja "milosrđa Gospodina našega Isusa Krista", već su postali sredstvo za osiguranje spasenja. Slijedeći ovakvo razmišljanje, Klement, rimski biskup tijekom posljednjeg desetljeća prvog stoljeća, izjavljuje: "Dobre su, dakle, milostinje u znak pokajanja od grijeha; bolje je postiti nego se moliti, ali su milostinje bolje i od jednoga i drugoga." Zatim dodaje: "Milostinje olakšavaju teret grijeha!" (*Korinćanima* 2,16). U dokumentu *Pastir Herma* (početak drugog stoljeća) post je zapovjeden kao žrtva "plemenita i sveta, prihvatljiva Gospodinu" (*Simile* 5,3).

Prva Crkva nije imala sustav desetkovanja sličan židovskome. Prema Ireneju (130.-200.), "oni koji su dobili slobodu" više ne plaćaju desetinu kao Židovi, ali "odvajaju svu svoju imovinu za

Gospodnje ciljeve, dajući radosno i dragovoljno ne samo manje vrijedne dijelove svojeg imanja” (*Protiv krivovjerja*, 4.18.2).

Tertulijan (oko 200.) opisuje kako su kršćani u Kartagi davali svoje priloge. Prilozi nisu bili obvezatni, već dragovoljni, “bio je to fond pobožnosti”. Ti su se darovi upotrebljavali “za izdržavanje i sahranu siromašnih vjernika, za zadovoljavanje potreba dječaka i djevojčica bez sredstava i roditelja, i za starije osobe koje su sada bile vezane za kuću”, ali i za brigu oko onih koji su zbog svoje vjere bili u tamnici (*Apologija*, 39).

Epifanije, koji je pisao u četvrtom stoljeću, ističe kako desetkovanje nije ništa obvezatnije od obrezanja ili svetkovanja subote. To je bilo uvedeno, kaže, “da ne bismo zanemarili ‘iotu’, početno slovo u Isusovom imenu” (*Protiv krivovjerja*, 1.1.8).

Krajem četvrtog i početkom petog stoljeća počeli su se javljati glasovi koji su zahtijevali da i kršćani daju desetinu. Ambrozije Milanski (340.-397.) potvrđuje da je Bog odredio za sebe jednu desetinu od žitarica, vina, voća, stoke, vrtnih usjeva, poslova, pa čak i lova; i da nije “po zakonu ako čovjek zadržava za sebe ono što je Bog odredio da pripada Njemu” (*Pro-povijedi*, 33,34). Dobar kršćanin ne treba okusiti od svojeg voća ako nešto od njega nije dao Bogu. Augustin (354.-430.) tvrdi da kršćani moraju davati desetinu da bi njihova pravednost bila veća od pravednosti farizeja i književnika (Mt 5,20; *Tumačenje Psalma* 146,7). Godine 576. pokrajinski Sabor u Tuluzi naredio je kršćanima da daju desetinu. Godine 585. Drugi sabor u Maconu propisao je izopćenje za one koji odbiju dati desetinu. Međutim, desetina nije morala značiti desetinu nečijeg dohotka, već se tako zvalo određeno darovanje Crkvi.

C. Srednji vijek

Srednjovjekovno shvaćanje spasenja putem zasluga u velikoj je mjeri utjecalo na pojam upraviteljske službe. Osnovna i prvenstvena pobuda za davanje bilo je briga za spasenje duše. Uvedene su i takse za različite crkvene službe: za vjenčanje, za pogreb, za ispovijed, za čitanje mise za spasenje duše umrloga. Da bi prikupila novac, crkvena se zajednica može obvezati da će održati više misa nego što su ih svećenici mogli čitati. Takse za čitanje mise, zajedno s prodajom oprosnica, bile su osnovni prigovori upućeni Crkvi koji su doveli do protestantske reformacije.

Nakon Konstantina (337.) kršćanska Crkva je postala državna. Kako su stoljeća prolazila, postajalo je sve teže razlikovati državne od crkvenih desetina i poreza. Na primjer, Karlo Veliki (742.-814.) odredio je da se desetina dijeli na tri dijela: za svećenstvo, za siromašne i za uzdržavanje Crkve. Za one koji nisu davali desetinu bile su propisane kazne. U Engleskoj je 787. proglašen zakon kojim je nametnuto davanje desetine. Zakon, proglašen 1295., odredio je da se desetina daje na temelju bruto prinosa od svih kultura; propisivao je zatim kako treba davati desetinu od mlijeka, životinja, vune, pašnjaka, pa čak i od pčela. Zahtijevala se i osobna desetina: desetina od poslovnih prihoda i trgovine. I opet pojam “desetina” nije morao stvarno označavati deseti dio.

U srednjovjekovnom sustavu davanja u velikoj je mjeri bilo zaboravljeno dragovoljno davanje po uzoru na evanđeosku upraviteljsku službu upravljanja Božjom imovinom. Davanje su zahtijevali i Crkva i država. Duh upraviteljske službe Bogu, koji je obilježavao prvu Crkvu, nije se više mogao prepoznati.

D. Reformacija

Reformacija je u velikoj mjeri bila reakcija na zlouporabe crkvene vlasti i uspostavljanje sustava spašavanja zaslugama. Ona ipak nije uspjela uništiti simbiozu Crkve i države. Desetkovanje nije nametnuto toliko od strane Crkve, koliko od strane države. U Njemačkoj je nakon 1555. godine, kad je luteranstvo legalizirano i stavljeno pod zaštitu luteranskih knezova, pravo crkvenog nadzora – a s njime i pravo ubiranja desetine – bilo predano u ruke teritorijalnih svjetovnih vlasti. Desetina se ubirala za uzdržavanje svećenstva, za održavanje škola i pomaganje siromašnih.

Iako je većina protestanata bila suglasna s pravom države da nameće crkvene zakone, bilo je onih koji se s time nisu slagali. Ulrich Zwingli (1484.-1531.) izrazio je oštro neslaganje s crkvenim sustavom davanja desetine pa je smatrao da treba biti dragovoljno, a ne obvezatno. I druge skupine kao što su anabaptisti, kvekeri i engleski separatisti, oštro su se protivile crkvenom sustavu ubiranja desetine. Međutim, te su skupine bile u manjini. Po sveopćem mišljenju država je bila dužna zaštititi interese Crkve i zato je bila njezina obveza služiti se svojom vlašću kako bi pomogla Crkvi da svoje materijalne zahtjeve nametne vjernicima.

Na katoličkoj strani, Koncil u Tridentu (1545.-1563.) odredio je da je davanje desetine obveza prema Bogu i da sve koji odbiju dati desetinu treba izopćiti iz Crkve. Međutim, ovaj propis nije bio primijenjen. Francuska revolucija označila je kraj ubiranju desetine u Rimokatoličkoj crkvi.

E. Pokus u Sjevernoj Americi

Čak je i u kolonijalnoj Americi bilo teško povući crtu razdvajanja između Crkve i države. Vjekovna tradicija da država financira Crkvu bila je odviše duboko ukorijenjena pa je trebalo proći mnogo godina da se ona ukloni. Američka revolucija pomogla je da se običaji i trendovi, stari mnogo stoljeća, preokrenu i napuste. Međutim, veliki "američki eksperiment" imao je i tragične posljedice po crkve koje više nisu mogle očekivati od države da materijalno potpomaže njihovo djelovanje. Prepuštene same sebi, crkve su se bile prisiljene ponovno vratiti apostolskom modelu. Novi položaj je ipak krio u sebi i prikrivene blagoslove. Dobrovoljni darovi pod utjecajem Kristovog duha očigledno su bili izlaz iz ovog teškog položaja, ali crkveni starješine nisu imali ni crkvene predaje, ni povijesti, ni ranijih iskustava na koja bi se mogli pozvati.

I tako su crkveni starješine, pritisnuti okolnostima, morali pronaći nove metode prikupljanja sredstava. Na nesreću, neki od njih nisu imali nikakve veze s kršćanstvom. Iznajmljivanje sjedala u crkvama, sajmovi, večere, igre na sreću, lutrije – sve je to isprobano. Neki klerici su osudili ove "nove" metode tvrdeći da nisu ništa bolje od "starih", iz vremena prije reformacije.

Crkvi u Americi može se pripisati zasluga za obnavljanje zanimanja za kršćansku upraviteljsku službu, premda je naglasak skoro isključivo stavljan na materijalno. Crkveni povjesničari obično uzimaju kraj devetnaestog stoljeća kao početak upraviteljskog pokreta u Americi. Od samog početka ovaj pokret je crpio snagu iz velikog zanimanja vjernika da se u strane zemlje šalju misionari. Poslije je učinjen pokušaj da se upraviteljskoj službi da teološka osnova i da se na neki način sjedine teorija i praksa na razini mjesne crkve. Pokrenuti su mnogi programi podučavanja vjernika s različitim uspjehom. Godine 1920. okupilo se dvadeset devet denominacija iz Amerike i Kanade na poziv skupine voditelja upraviteljske službe u New Yorku da formira Ujedinjeni savjet za upraviteljsku službu.

III. Iskustvo s upraviteljskom službom u Crkvi adventista sedmoga dana

Većina kršćana složila bi se s izjavom koja je uvrštena među 27 osnovnih vjerovanja Crkve adventista sedmoga dana, a glasi:

“Mi smo Božji povjerenici, kojima je On povjerio vrijeme i prilike, sposobnosti, imetak te blagoslove Zemlje i njezina sredstva. Mi Mu odgovaramo za njihovu pravilnu uporabu. Mi priznajemo Božje vlasništvo vjernom službom Njemu i svojim bližnjima, vraćanjem desetine, davanjem darova za objavljivanje Njegovog Evanđelja, podupiranjem Njegove Crkve i njezinog rasta. Povjerenička je služba prednost koju nam je dao Bog za njegovanje ljubavi i za pobjedu nad sebičnošću i pohlepom. Povjerenik se raduje blagoslovima koji se kao rezultat njegove vjernosti izljevaju na druge.” (*SDA Yearbook 1999*, str. 7)

Povijest Crkve adventista sedmoga dana odvija se paralelno s razvojem na američkoj vjerskoj sceni. Rođena iz žara vjerske gorljivosti misionarskog pokreta i oblikovana posebno intenzivnim apokaliptičizmom svojeg vremena (veliki pokret vezan uz drugi Kristov dolazak), Crkva adventista sedmoga dana razvila je visoku svijest o upraviteljskoj odgovornosti Crkve i njezinih vjernika.

A. *Novčani poslovi*

Cijelo jedno poglavlje u *Adventističkom crkvenom priručniku* posvećeno je sredstvima za propovijedanje Evanđelja. Tu je objavljen i cjelokupni adventistički koncept upraviteljske službe. Odlomak o upraviteljskoj službi glasi:

“Kršćani su Božji upravitelji kojima je On povjerio svoja dobra, a božanski je savjet: ‘Od upravitelja se dalje traži da se svaki pokaže vjeran.’ (1 Kor 4,2) Upraviteljska služba u svom najširem smislu pokriva mnoge aspekte kršćanskog života i iskustva: naše vrijeme, naš utjecaj, našu službu, no izvan svake je sumnje da je i upravljanje našim sredstvima vrlo važno pitanje. To je pitanje koji se tiče svakog vjernika crkve. Ono uključuje naše priznavanje Boga vladarom svega, Njegovo pravo vlasništva nad svime i ukazivanje Njegove milosti našem srcu. Rastenjem u razumijevanju ovih načela mi ćemo sve potpunije cijeniti Božju ljubav koja djeluje u našem životu.” (*Adventistički crkveni priručnik*, str. 131,132)

1. Desetina

Godine 1859. adventisti su prihvatili plan pod nazivom Sustavna dragovoljnost, koji je pozivao na redovno davanje, u izvjesnoj mjeri u razmjeru s dohotkom ili imetkom vjernika. Početkom 1863. godine časopis *Review and Herald* predložio je desetinu prihoda kao minimalni doprinos vjernika. “Od sinova Izraelovih tražilo se da donose desetinu od svih svojih prihoda. ... Ne možemo pretpostaviti da bi Gospodin zahtijevao manje od svoga naroda danas kad je vrijeme toliko kratko i kad se treba obaviti veliko djelo uz pomoć njegovih sredstava na objavljivanju posljednje vijesti milosti svijetu.” (RH, 6. siječnja 1863.) Godine 1876. Generalna konferencija je jednoglasno prihvatila odluku koja glasi: “Mi vjerujemo da je dužnost sve braće i sestara, bilo da su povezani s crkvama ili žive odvojeno, da u normalnim prilikama jednu desetinu svega svog dohotka iz svih izvora posvete potrebama Božjeg djela.” (RH, 6. travnja 1876.)

Adventistički pioniri smatrali su da je davanje desetine utemeljeno na Svetome pismu. Ellen White je napisala niz članaka i posvetila cijela poglavlja u svojim knjigama pitanju sredstava za propovijedanje Evanđelja. Davanje desetine i prinosa bilo je dio evanđeoskog reda. Pobuda je bila evanđeoske naravi: podupiranje propovijedanja Evanđelja i širenje vijesti o spasenju. Negdje oko 1878. godine plan davanja desetine bio je već čvrsto ukorijenjen u pravilima crkvenog reda i ponašanja.

Po cijelom svijetu vjernici Crkve i njihova djeca smatraju da trebaju odvajati jednu desetinu svojeg cjelokupnog prihoda. Oni koji imaju vlastite tvrtke pozvani su da vrate desetinu od svojih prihoda.

Desetina se upotrebljava za podupiranje evanđeoske službe, za vršenje crkvene zadaće u svijetu. To se čini na temelju starozavjetne uporabe desetine za uzdržavanje levita (Br 18,21). Priručnik Generalne konferencije kaže:

“Desetina predstavlja sveta sredstva namijenjena propovijedanju Evanđelja i biblijskom poučavanju, uključujući i služenje konferencija u skrbi za crkve i evanđeoske pothvate. Desetina se ne smije trošiti za druga područja djelovanja Crkve kao što je plaćanje crkvenih dugova i dugova crkvenih organizacija ili za građevinske pothvate.” (V 05,05)

Mjesne crkve predaju cjelokupni iznos desetine, prikupljene od vjernika, konferenciji ili misiji. Ove crkvene organizacije jednu desetinu primljenog predaju unijama kao zajednicama konferencija. Zatim unije jednu desetinu primljenog predaju nadležnoj diviziji, jednom od dvanaest odjela Generalne konferencije u svijetu. I na kraju, divizije jednu desetinu primljenog šalju Generalnoj konferenciji. Tako vjernici Crkve, bez obzira na to u kojem dijelu svijeta žive, sudjeluju u misiji Crkve putem svoje desetine koju vraćaju u svojoj mjesnoj crkvi.

U ovom financijskom planu Crkva vidi “širi cilj od onoga koji se vidi iz financijskih i statističkih izvještaja. Taj plan je mnogo više nego samo način za prikupljanja i raspodjelu sredstava. On je, pod Božjim vodstvom, veliki čimbenik jedinstva adventnog pokreta.” (*Adventistički crkveni priručnik*, str. 133)

2. Darovi i prinosi

Znajući da su Izraelci bili pozvani davati u najmanju ruku još jednu desetinu, drugu desetinu (Pz 12,17.18; 14,22-27), a po mogućnosti i treću (Pz 14,28.29), prvi adventistički starješine pozivali su vjernike da osim desetine prilažu dragovoljne darove za druge crkvene pothvate. Na primjer, 1876. godine dodatni dar u visini “trećine” svote (određene planom Sustavne darežljivosti) bio je određen za potrebe nakladničkog djela.

Poslije su bili prikupljeni i drugi darovi, među kojima je poznat tjedni dar subotnje škole. Godine 1878. postavljene su pokraj ulaza kutije za prikupljanje sredstava za mjesne potrebe subotnje škole. Subotnje škole su počele prikupljati sredstva za misije 1885. godine, pružajući tako priliku vjernicima da potpomažu djelovanje Crkve po cijelom svijetu. Dio posebnog dara koji se prikuplja posljednje subote u tromjesečju određen je za posebne projekte o kojima se govori tijekom cijelog tromjesečja.

U mjesnim crkvama prikupljaju se razni darovi, bilo redovno ili povremeno. Uporabu tih sredstava vjerno nadziru odgovarajuća tijela mjesnih crkava, konferencije, unije i Generalne konferencije.

Ozbiljni, odani kršćani žele biti sigurni da se sredstva koja im je Bog povjerio koriste u Njegovoj službi. Planirajući što će učiniti sa svojim imetkom, oni mogu osnovati zaklade kako bi se sredstva kojima su vjerno upravljali tijekom života i nakon njihove smrti koristila na slavu Bogu i na zadovoljavanje potreba njihovih bližnjih. To je odgovorna upraviteljska služba koja donosi zadovoljstvo vjernim Kristovim sljedbenicima.

3. Odjel za upraviteljsku službu i razvoj

Generalna konferencija Crkve adventista sedmoga dana organizirala je godine 1966. novi odjel koji je sljedeće godine dobilo ime Odjel za upraviteljsku službu i razvoj i imao zadaću da konferencijama i divizijama po svijetu pomaže u razvijanju svijesti o upraviteljskoj odgovornosti vjernika. Taj Odjel trebao je pripremati literaturu, programe osposobljavanja i seminare za pastore i mjesne crkve. Osim praktičnog poučavanja na terenu, Odjel je trebao biti upoznat sa svim teološkim raspravama koje se odnose na upraviteljsku službu. Za prvog ravnatelja novog odjela bio je izabran Walter M. Stark.

Slijedio je novi razvoj. Godine 1971. bilo je određeno da se u mjesnim crkvama biraju tajnici za upraviteljsku službu, koji će među vjernicima promicati upraviteljsku skrb o molitvenom domu, imetku, talentima i vremenu. Godine 1980. Odjel za upraviteljsku službu spojen je s Odjelom za propovjedničku službu. Prilikom osnivanja Odjela za crkvene službe 1985. godine, tom novom odjelu bila je povjerena odgovornost za skrb o upraviteljskoj službi, o materijalima i radnim sastancima i seminarima. Godine 1995., kad su zaduženja ovog Odjela ponovno podijeljena, upraviteljska služba postala je posebni odjel.

Premda je vraćanje desetine i davanje darova bitan dio adventističke teologije o upraviteljskoj službi, ova je služba daleko obuhvatnija. Upraviteljska odgovornost odnosi se na cjelokupni život i dodiruje većinu pitanja koja nam život danas postavlja. To su pitanja s kojima se mora uhvatiti u koštac svaki vjernik Crkve – skrb o okolišu i društvu, veliki problem siromaštva i svi drugi problemi s kojima život počinje i završava i, naravno, iskorištavanje ograničenih Zemljinih prirodnih bogatstava. Ovaj popis nikako nije završen onim što smo dosad naveli. Međutim, biblijsko naučavanje o upraviteljskoj odgovornosti osposobljava vjernika da uravnoteženo pristupa svim tim naoko suprotstavljenim pitanjima i da ih rješava na način koji će biti ugodan Isusu Kristu, našem Gospodinu. Trajna je zadaća kršćanina da ova velika načela primjenjuje u našem današnjem složenom svijetu.

B. Zemlja

Ljudska bića su prepuštena na milost i nemilost prirodi, ali u naše vrijeme i sama priroda stenje pod ljudskim nasrtajima i prijeti joj uništenje od ruku ljudskog roda. Svojom lakomošću i rasipnošću, često pod krinkom uvođenja visoke tehnologije, ljudski rod je doslovno osudio svoj planet na smrt. Zemlja je puna po život opasnog otrovnog otpada. Prirodni izvori se opasno iscrpljuju. U nekim slučajevima plodna zemlja je iscrpljena prekomjernim iskorištavanjem. Čak su i mora i oceani žrtve prekomjernog iscrpljivanja.

U takvom su svijetu adventistički kršćani pozvani da žive jednostavnim životom, bez lakomosti ili rasipnosti. Svjesni da su Zemljini prirodni izvori ograničeni, oni trebaju štiti i čuvati okoliš. Crkva podupire vegetarijansku prehranu kao zdrav način povećanja

zaliha hrane. Naše škole i mjesne crkve održavaju raznovrsne i često kreativne ekološke programe.

Poštovanje sedmog dana odmora, subote, kao odgovor ljubavi na Božju zapovijed (Izl 20,8-11), pruža adventistima priliku da uz Stvoritelja slave i stvaranje. Pojedinci, obitelji i skupine vjernika često provode subotnja poslijepodneva u prirodi. Time promiču razumijevanje čuda prirode kao i potrebu očuvanja Božjeg stvaranja.

Godišnje zasjedanje Generalne konferencije 1992. prihvatilo je dokument pod naslovom "Briga o svemu što je stvoreno" u kojemu je objavljeno stajalište Crkve o upraviteljskoj odgovornosti kršćana za Zemlju. Navodimo neke dijelove:

"Svijet u kojem živimo dar je ljubavi Boga, Stvoritelja 'neba i zemlje, mora i izvora voda' (Otk 14,7; 11,17.18). Usred svega stvorenog On je postavio ljude, namjerno ih povezao sa sobom, s drugima i svijetom koji ih okružuje. Zato kao adventisti sedmoga dana smatramo da je njegovo očuvanje i briga za nj tijesno povezana s našom službom Bogu. ...

Budući da smatramo da su ljudi dio Božjeg stvaranja, naša briga za okoliš proširuje se i na osobno zdravlje i način života. Mi zastupamo zdrav način života i odbacujemo uporabu stvari kao što su duhan, alkohol i druge droge koje štete tijelu i gutaju Zemljina prirodna bogatstva; zato promičemo jednostavnu vegetarijansku prehranu. ...

Mi prihvaćamo izazov da radimo na obnovi cjelokupnog Božjeg plana. Potaknuti vjerom u Boga, posvećujemo se liječenju koje na razini osobe i okoliša proizlazi iz sređenog života, odlučnog da služi Bogu i čovječanstvu.

Ovom odlukom potvrđujemo da smo upravitelji Božjeg stvaranja i vjerujemo da će potpuna obnova biti dovršena samo kad Bog stvori 'sve novo.'" (RH, 31. prosinca 1992.)

Ove izjave svjedoče o sve većoj svijesti adventista sedmoga dana o važnosti upraviteljske službe u uzajamnosti s Božjim svijetom. Svijet i materijalna dobra sami po sebi nisu loši; "sve što je blistavo i prekrasno, sva stvorenja velika i mala" – sve je to Bog stvorio da bi u njemu uživala ljudska bića (Post 1,31). Kršćani trebaju čuvati "ljepotu ove zemlje." Oni trebaju poštovati Zemlju, ali je ne smiju obožavati. U cijelom Pismu Bog je uvijek iznad i izvan stvorenog.

C. Božja milost

Tekst u Otkrivenju 14,6-12 sadrži vječno Evanđelje, "Radosnu vijest" koju treba objaviti cijelome svijetu. Središte je Bog čije obećanje i Riječ nadilaze sadašnju tamu i ukazuju na slavni ishod opisan u završnim poglavljima ove knjige. Radosna je vijest da Bog voli ovaj planet i da ga je odlučio izbaviti i obnoviti kako bi se ispunila Njegova iskonska namjera. Širenje ove životno važne vijesti u cijelosti je dio i srž kršćanske upraviteljske službe kojoj smo kao adventisti posvećeni.

Zbog ovog aspekta upraviteljske službe adventisti su posvećeni službi navješćivanja Evanđelja cijelome svijetu. Budući da su upravitelji božanske milosti, oni drže mnoge obrazovne i zdravstvene ustanove i organizacije za pružanje pomoći ugroženima. Oni propovijedaju, poučavaju i podupiru one koji vrše ovu službu. (Vidi BP v. 11. 2003 -Način življenja, II. A.)

D. Život i zdravlje

Suprotno grčkom dualizmu koji ljudsko biće shvaća kao tijelo i dušu, koja je opet zarobljena u tijelu i željna da ga se oslobodi, Sveto pismo ne prihvaća takvu dihotomiju. Biblija govori o cjelo-

vitosti. Daleko od toga da bude izloženo prijeziru zato što je zemaljsko, tijelo ima veliku važnost. Prema tome, da bismo um i duh održali u što boljem stanju, moramo se brinuti o svojem tijelu koje je "hram Duha Svetoga" (1 Kor 6,19). Zbog tog razloga "zdravstvena reforma i poučavanje o zdravlju i umjerenosti nedjeljivi su dijelovi adventističke vijesti" (*Adventistički crkveni priručnik*, str.142).

Sukladno ovom biblijskom nalogu, Crkva adventista sedmoga dana promiče zdrav način života među svojim vjernicima i među svima do kojih može doprijeti. Po cijelom svijetu dobro razvijen sustav zdravstvenih ustanova nastoji ublažiti patnje i unaprijediti zdravlje. *Crkveni priručnik* kaže: "Mi pripadamo Bogu tijelom, dušom i duhom. U skladu s ovim naša je vjerska dužnost da poštujemo zdravstvene zakone i radi svoje dobrobiti i sreće, i radi uspješnije službe Bogu i našim bližnjima." (Isto, str. 142; vidi BP v. 11. 2003 - Zdravlje; BP v. 11. 2003 - Način življenja, II. B.)

U današnjem tehnološkom društvu upraviteljska odgovornost za tijelo obuhvaća odluke koje se tiču života i zdravlja, a posebno one koje se tiču oduzimanja života kao što su pobačaj i eutanazija. U skladu s biblijskim naukom, adventisti cijene vrijednost i svetost ljudskog života. Ovim se pitanjima bave dva dokumenta Generalne konferencije iz 1992. godine.

"Smjernice o prekidu trudnoće" utemeljene su na "opširnim biblijskim načelima" da je život dragocjeni Božji dar i istodobno naš odgovor na Božju volju; ali je naše pravo i odgovornost da donosimo odluke koje se tiču života. "Prenatalni ljudski život veličanstven je Božji dar. ... Stoga se prenatalni život ne smije olako uništavati. Pobačaj treba izvršiti samo iz najozbiljnijih razloga..." Nadalje, "Crkva nije savjest pojedinaca; međutim, ona treba pružiti moralne smjernice". Odluku za pobačaj moraju donijeti dotične osobe: u tome im trebaju "pomoći točne informacije, biblijska načela i vodstvo Svetoga Duha. Štoviše, ovakve se odluke najbolje donose u ozračju zdravih obiteljskih odnosa." I na kraju, "vjernike treba pozvati da u vezi s pobačajem neprekidno ispituju svoje moralne odgovornosti u svjetlu nauka Svetoga pisma." (RH, 31. prosinca 1992.; vidi BP v. 11. 2003 - Brak, II. F. 1)

Utemeljen na istim biblijskim načelima, dokument "Izjava o brizi za umiruće" poziva na praktičnu i odgovornu kršćansku ljubav. "Nakon što zatraži božansko vodstvo i razmotri interese svih koji će biti obuhvaćeni odlukom (Rim 14,7), kao i medicinski savjet, osoba koja je sposobna sama odlučiti, treba zaključiti hoće li prihvatiti ili odbaciti medicinsku intervenciju za produženje života." Kad bolesnik nije sposoban za donošenje takve odluke, odluku trebaju odgovorno donijeti njegovi najbliži. Umirućega treba okruživati samilosna ljubav. (Vidi BP v. 11. 2003 - Brak, II. F. 2.)

"Premda kršćanska ljubav može dovesti od uskraćivanja ili povlačenja medicinske intervencije koja samo povećava patnje ili produžuje umiranje, adventisti ne prakticiraju eutanaziju niti pomažu u samoubojstvu (Post 9,5,6; Izl 20,13; 23,7). Adventisti se protive aktivnoj eutanaziji, namjernom oduzimanju života osobi koja pati ili umire." (RH, 31. prosinca 1992.)

E. Vrijeme

Vrijeme je dragocjeni Božji dar. Ono je građa od koje se sastoji život. Kako se njime služimo, pokazuje u velikoj mjeri kakva je naša upraviteljska služba – naš odnos prema Stvoritelju. Biblijski pisci govore o kratkoći vremena i o potrebi da se ono najbolje iskoristi. Vrijeme treba uporabiti za izgradnju osobnosti i za izražavanje ljubavi prema bližnjima. "Nauči nas dane naše brojiti!" kaže psalmist (Ps 90,12), a mudri čovjek poziva: "I što god nakaniš učiniti, učini dok možeš, jer nema

djela ni umovanja, ni spoznaje ni mudrosti u Podzemlju u koje ideš!” (Prop 9,10) Pavao poziva: “Iskorišćujte vrijeme, jer su ovi dani zli” (Ef 5,16) i zapaža da je “čas da se probudite od sna” (Rim 13,11). Isus savjetuje svojim sljedbenicima da rade dok je dan – dok imaju mogućnosti i prilike – jer “dolazi noć, kad nitko ne može raditi” (Iv 9,4).

F. Djeca: najveće blago

Materijalna dobra pružaju kršćanskom upravitelju priliku da službu obavlja na vidljive načine. Ali imetak nije ograničen samo na materijalno. Djeca, “Jahvin dar” (Ps 127,3), spadaju među Njegove najdragocjenije darove. Ona su stavljena u ruke roditeljima, koji tako postaju odgovorni da ih pripreme za službu u ovom životu i u budućem svijetu, jer će ih Bog upitati: “Gdje je stado tebi povjereno, slavne ovce tvoje?” (Jr 13,20) Kao roditelji, ljudska bića postaju sustvaratelji. Njihovi potomci su kandidati za besmrtnost, koje oni moraju nježno i čvrsto usmjeravati prema trenutku kad će moći preuzeti punu upraviteljsku odgovornost.

Prema tome, kršćanski odgoj – primjena stege i podučavanje – izrazito je važan. Krist zapovijeda da razvijemo sve sposobnosti (Mt 22,37). Namjerno prenošenje vrijednosti i kulture ima odlučujuću ulogu. Crkva je međugeneracijska zajednica. Izvrstan primjer prenošenja vjere s naraštaja na naraštaj imamo u Euniki i Loidi, Timotejevoj majci i baki. Pavao piše Timoteju: “I oživljujem sjećanja na iskrenu vjeru koja je u tebi; na onu vjeru koja se najprije nastanila u tvojoj baki Loidi i u tvojoj majci Euniki, a – siguran sam – i u tebi.” (2 Tim 1,5; usp. Pnz 6,7)

Podizati djecu za Gospodina upraviteljska je dužnost roditelja, ali i cijele vjerske zajednice (Iz 54,13). Adventisti sedmoga dana uzimaju veoma ozbiljno ovu upraviteljsku odgovornost, pa su razvili odgojno-obrazovni sustav, od dječjih vrtića do sveučilišta, drugi po veličini među protestantskim crkvama. Osim toga, subotnja škola, klubovi izviđača i druge raznovrsne aktivnosti za djecu i mladež, namijenjene su tome da zaštite i razviju ovo blago. (Vidi Brak, I. B. 4.)

Jedna službena publikacija ovako objašnjava svrhu adventističkog sustava obrazovanja i odgoja:

“Svu djecu i mladež Crkva povjerava obrazovnom sustavu koji će im pružiti duhovnu njegu i vrhunsko obrazovanje. ... Obrazovni program utemeljen je na uvjerenju da je svaki učenik jedinstven i ima neprocjenjivu vrijednost, i o važnosti razvoja cijele osobe. ... Ukupni proces adventističkog obrazovanja nastoji obnoviti vjeru u Krista, u čovjeku ponovno izgraditi sliku Stvoritelja, razviti odanost Božjem djelu na Zemlji i praktično ga pripremiti za savjesnu službu bližnjima.” (NAD Working Policy 1993-1994, F 05 05, F 05 10)

G. Talenti i sposobnosti

Biblija naglašava da Bog ljudskim bićima daje darove i sposobnosti (1 Kor 12,4-11) i da ih želi uporabiti u službi bližnjima. Tako je bilo i u starozavjetna vremena (Izl 31,2-6). Bog ljudima daje “umješnost, razumijevanje i sposobnost za svakovrsne poslove” (Izl 31,3-5).

Pavao opširno govori o *charismata* – duhovnim darovima. To su darovi i sposobnosti koje nam Bog daje na raspolaganje da bismo ih uporabili po uputama Svetoga Duha. Takozvani prirodni darovi i urođene sposobnosti mogu postati *charismata* jedino u slučaju kad se uporabe za obogaćivanje i izgradnju zajedništva. Crkva je opisana kao zajednica darovitih ljudi – karizmatika – koji stoje u službi bližnjima. Upraviteljska služba se, prema tome, sastoji u služenju, u misiji, u

pokušaju da se u Kristovo ime, pomoću duhovnih darova, zadovolje ljudske potrebe (1 Pt 4,10.11; Rim 12,6-8).

Kršćani trebaju na najbolji mogući način iskoristiti svoje sposobnosti komuniciranja. Trebaju njegovati dar govora i rabiti ga za širenje Radosne vijesti svima koji se nađu u domašaju njihovog utjecaja. Dar govora ima velike mogućnosti i za dobro i za zlo. Kao svi ostali darovi, i on se mora uporabiti na slavu Bogu i na blagoslov bližnjima.

H. Pravo građanstva

Upraviteljska služba uključuje podupiranje i poštovanje legalno izabrane vlasti. Odjel za javne poslove i vjersku slobodu Crkve adventista sedmoga dana svojim smjernicama i savjetima pomaže vjernicima da budu dobri građani.

“Uzimajući u obzir njezinu božanski određenu ulogu, građanska vlast ima pravo na čovjekovo poštovanje i dragovoljnu poslušnost u zemaljskim pitanjima, ako njezini građanski zahtjevi ne dolaze u sukob s Božjim zahtjevima; drugim riječima, ljudi su obvezni da ‘podaju caru carevo’ i ‘Bogu Božje’ (Mt 22,21), da pokažu aktivno, osobno zanimanje i zalaganje u pitanjima koja se tiču javnog dobra i budu uzorni građani.” (*NAD Working Policy 1993-1994*, HC 05 05)

Novi zavjet poziva kršćane da se “pokoravaju poglavarima i vlastima, da budu poslušni, da budu spremni na svako dobro djelo” (Tit 3,1; 1 Pt 2,17; Rim 13,1). Kao dio svoje svećeničke dužnosti, kršćani se trebaju moliti “za kraljeve i za sve koji su na višem položaju” (1 Tim 2,2). Isusove riječi podrazumijevaju obvezu, dužnost: “Podajte caru carevo, a Bogu Božje!” (Mt 22,21) Ta obveza proistječe iz druge velike zapovijedi: “Ljubi bližnjega svojega kao samoga sebe!” (r. 39) Sve što je temelj dobrog građanstva može se sažeti pod pojam upraviteljske službe. Vjernost u tim dužnostima Nebo smatra uvjetom za dobivanje veće odgovornosti. U Isusovoj usporedbi gospodar kaže: “Dobro, valjani i vjerni slugo! Bio si vjeran nad malim, zato ću te nad velikim postaviti! Uđi u veselje gospodara svoga!” (Mt 25,23; vidi Način življenja, II. C. 4)

IV. Literatura

Birch, Bruce C. *Let Justice Roll Down*. Louisville, Ky., Westminster/John Knox, 1991.

Hall, Douglas John. *The Steward*. Rev. izdanje. Grand Rapids, Eerdmans, New York, Friendship, 1990.

Landsdell, Henry. *The Sacred Tenth*. London, SPCK, 1906.

Rodriguez, Angel M. *Stewardship Roots: Toward a Theology of Stewardship, Tithes, Offerings*. Solver Springs, Md., Stewardship Ministries, General Conference od SDA, 1994.

Thompson, T. K. *Stewardship in Contemporary Theology*. New York, Association, 1960.

Wellman, S. A. *Your Stewardship and Mine*. Washington, D.C. Review and Herald, 1950.

SUMMARY

Stewardship

The biblical idea of stewardship is more than a narrow creedal statement. It is a dynamic principle under which the kingdom of God operates. Humans stand under the judgment of God, and Christian stewardship presses the question, Who is responsible for the care of God's creation and the gifts that He has shared with the human creature? These gifts are physical, spiritual, and intellectual. They come from the hand of the Creator: life, health, possessions, and even the planet itself. "Every good endowment and every perfect gift is from above, coming down from the Father of lights with whom there is no variation or shadow due to change" (James 1:17).

Stewardship is an essential element of faith. Time, talent, treasure, and temple (the body) are given to human beings to test their loyalty to the Creator. The whole concept is heightened by the eschatological pronouncement of Revelation 14:7: "Fear God and give him glory, for the hour of his judgment has come; and worship him who made heaven and earth, the sea and the fountains of water." This gives impetus, urgency, and timeliness to the doctrine.

The biblical concept of stewardship transcends and informs the whole of Christian teaching and doctrine. It embraces and connects many of the great doctrines of the church and becomes an organizing principle for understanding Scripture. The doctrine of Creation; the doctrine of humanity, redemption, and restoration; the doctrine of the Sabbath; and the doctrine of the church are inextricably bound up with the idea of stewardship. Stewardship also becomes the root of mission, the basis of sharing the gospel with the world.

A steward is a manager, and stewardship is management — the management of goods and gifts on behalf of another. Stewardship is trusteeship, and a trustee is one who holds property in trust. A trustee agrees to administer or exercise power for the benefit of another. A trustee holds legal title to property for the benefit of another person and carries out specific duties with regard to the property. A steward or trustee has a specific duty to the owner or beneficiary.

In the biblical sense stewardship means the grateful and responsible use of all God's gifts. Christian stewards are empowered by the Holy Spirit and commit themselves to conscious, purposeful decisions in the use of these gifts. For the committed Christian the stewardship principle becomes more than intellectual assent to doctrinal formulation; it becomes something to be lived out, shared, experienced. The stewardship principle is wrapped around all of life, and all of life becomes an outworking of this great principle that has been engraved upon the "tablets of human hearts" (2 Cor. 3:3).

Key words: *Stewardship; God's-ownership; Tithes; oikonomia*

Izvornik: Charles E. Bradford. „Stewardship.“ U *Handbook of Seventh-day Adventist Theology*. Urednik, Raoul Dederen. Hagerstown, MD.: Review and Herald, 2000. Str. 651-674.

Prijevod: *Hinko Pleško*

